

POTTEREA OBISNUITEI

DE THOMAS
BERNHARD
TRADUCEREA: TINO GEIRUN

PARTENERI

TSA

Teatrul "Sică Alexandrescu"
Braşov
STAGIUNEA 2009-2010
DIRECTOR: CLAUDIU GOGA

PLUTEREA OBIȘNUINȚEI

de Thomas Bernhard

traducerea: Tino Geirun

Distribuția:

Caribaldi / MARIUS CORDOȘ
Jonglerul / VIRGINIA ITTA MARCU
Dresorul / MIHAI BICA
Clovnul / GABRIEL COSTEA
Nepoata / MARIA GÂRBOVAN

și Măriuța Cătănoiu, Elena Drăgan, Letiția Podar, Monica Ilyeș, Istvan Szep, Ioan Morar, Csabay Mihaly.

Regia și decorul: CLAUDIU GOGA

Costumele: LIA DOGARU

Coregrafia: ELENA ZAMFIRESCU

Durata: 1h 45min (fără pauză)

Mulțumiri speciale domnilor Traian Bota, Valeriu Constantinide, Aurel Tancu, membri ai Filarmonicii Brașov.

Regia tehnică: Vasile David, Vasile Moise, Sonorizare: Ovidiu Grădinar, Afloriei Florin, Lumini: Horea Florin, Marius Patronic, Sufleor: Marian Cârstea

Atelier tâmplărie: Emil Crețu Croitorie femeie: Monica Gherghi, Carmen Andrei Croitorie bărbați: Dan Sima, Paraschiva Mihai Pictor: Arsenică Nan Recuziter: Constantin Mardale, Istvan Szep Atelier mecanic: Nicolae Koszti, Vasile Matras Atelier tapițerie: Gabriela Ienea Mașinist șef: Marian Pestrea Mașiniști: Christos Giaglis, Anton Blaj, Armand Buga, Csabay Mihaly, Alexandru Buda, Lucian Moisuc, Ioan Morar Coafeză: Marilena Șteblea Cabiniere: Măriuța Cătănoiu, Elena Drăgan, Letiția Podar, Monica Ilyeș Plasatoare: Eva Buga, Ștefana Nemeș Garderobiere: Simona Ștefănescu, Mariana Stupar Grafică și tehnoredactare: Bogdan Spătaru. Realizare caiet program: Oana Borș Tipar: Best Print.

Thomas Bernhard – scriitor, dramaturg, poet, *copilul teribil* al Austriei, așa cum a fost considerat, s-a născut în 1931, în Heerlen, lângă Maastricht, Olanda. • Tatăl său, Alois Zuckerstätter (care s-a sinucis în 1940), a refuzat să recunoască paternitatea, iar mama sa, Herta Bernhard, o persoană cu probleme psihice, l-a persecutat • Singurii ani fericiți pentru copilul Thomas au fost cei petrecuți alături de bunicul său din partea mamei, scriitorului Johannes Freumbichler • Scriitor ratat, recunoscut abia la

sfârșitul vieții, acesta a avut o influență puternică asupra lui Thomas • În 1941, Bernhard a fost trimis de către mama sa într-o școală pentru copiii cu probleme comportamentale • Începând cu 1943, Bernhard urmează liceul la Salzburg, un oraș pe care l-a iubit și urât în egală măsură, cum avea să scrie mai târziu: „*Frumos la suprafață, dar dedesubt, de fapt, un cimitir oribil, un muzeu al morții, un râu expus tuturor bolilor.*” • Începe studiile muzicale (vioară, canto, estetică), care vor continua pe tot parcursul adolescenței și îi vor influența scriitura, Bernhard dezvoltând chiar o teorie despre nocivitatea muzicii “industrializate”: „*Epoca noastră este martora erupției muzicii totale – oriunde între Polul Nord și Polul Sud ești forțat să ascuți muzică, în oraș sau la țară, în largul mării sau în deșert. (...) Oamenii, astăzi, pentru că nu mai au nimic de pierdut suferă de un consum patologic de muzică – muzica ce distruge absolut totul. (...) Industria muzicală este ucigașul ființelor umane, criminalul în masă al umanității.*” • În 1947, abandonează cursurile liceale nesuportând rigiditatea educației austriece. • În iarna lui 1949, o răceală nevindecată se transformă în pleurezie și, datorită lipsurilor suferite în timpul războiului, aceasta se dezvoltă în tuberculoză pulmonară. • Thomas Bernhard va sta în diferite spitale și sanatorii până în 1951, experiență care îl va influența fundamental, cărțile sale autobiografice fiind considerate capodopere ale literaturii patologiei. • În 1950, obține o bursă la Universitatea de Muzică și Artele Spectacolului din Viena, oraș unde locuiește cu “o mătușă” mai mare decât el cu treizeci și cinci de ani, doamna Hedwig Stavianicek, pe care a cunoscut-o, în 1949, în sanatoriu și pe care nu a mai părăsit-o până la moartea acesteia, în 1984. “*O ființă plină de viață*”, așa cum deseori s-a menționat, “*ființa vieții mele*” cum spune însuși scriitorul. Ea îl introduce pe Bernhard pe scena culturală vieneză. • Thomas Bernhard devine jurnalist • În 1952, publică prima novelă, *Nebuna Magdalena*, căreia îi vor urma nenumărate romane, volume de poezii, piese de teatru și eseuri ce îi aduc celebritatea. • Tot în acest an, Teatrul Național din Salzburg înaintea o plângere, ca urmare a unei insulte aduse onoarei instituției de către Thomas Bernhard, într-un articol de-al tău • În aprilie 1968, primește Premiul de Stat al Austriei. Discursul său de mulțumire este interpretat, de către Ministrul Educației Piffli-Percevic, ca o ofensă la adresa Austriei. • În 1972, Thomas Bernhard părăsește Biserica Catolică, și primește Premiul Grillparzer, un premiu foarte prețuit de el. •

• Piesa *Asociația de vânătoare* are avanpremiera la Teatrul Municipal din Viena, în același timp cu avanpremiera piesei *Puterea obișnuinței*, la Festivalul de la Salzburg din 1974. • Piesa a fost creată special pentru acest Festival, fiind o acuză adusă evenimentului. Din punctul de vedere al lui Bernhard, Festivalul de la Salzburg, care a avut prima ediție în 1877, a devenit treptat „un circ de familie”, supus haosului și diletantismului. Tema piesei *Puterea obișnuinței* este una dintre temele care l-au preocupat pe Bernhard: eșecul în artă. „Arta, ca și viața, afirmă autorul, este o povară, suportată fără voie.” • Piesa *Minetti* este produsă la Stuttgart, în 1976, portret dramatic al artistului la bătrânețe, inspirat de actorul Minetti, cel care interpretează rolul principal. • Piesa *Înainte de retragere*, apărută în 1979, este un mesaj satiric referitor la discuția din jurul Prim-Ministrului landului Baden-Wuerttemberg, Hans Karl Filbinger, care, în calitate de Judecător al Marinei, după căderea guvernului nazist, a emis o sentință de condamnare la moarte. • Thomas Bernhard se retrage din Academia Germană. • Bernhard refuză să participe la Primul Congres Austriac al Scriitorilor de la Viena, ce a avut loc în 1981. • Plângerea înaintată de Gerhard Lampersberg, care se recunoaște în personajul *Auersberger*, din *Tăietorii de lemne*, duce la interzicerea cărții în Austria. Bernhard reacționează cerând retragerea tuturor cărților sale de pe piața austriacă. Lampersberg își retrage plângerea, în februarie 1985, iar în august este reluată vânzarea cărților lui Thomas Bernhard. • Scandal prilejuit de premiera piesei *Creatorul de teatru*, la Festivalul de la Salzburg. Piesa este considerată o „oglinză a muțeniei și surzeniei lumii contemporane”. Ea generează revolta publică a Cancelarului Federal Franz Vranitzky și a Ministrului de Finanțe. Bernhard îi răspunde Cancelarului, în *Vranitzky. O ripostă*. • În 1987, are loc premiera piesei *Piața eroului*, la Teatrul Municipal, text ce provocase un scandal încă de la publicare. Politicienii cer interzicerea spectacolului și demiterea managerului teatrului, Carl Peymann. Primește Prix Medicis, pentru *Bătrânii maestrilor*, dar refuză Premiul Feltrinelli. • Se retrage din viața publică, la sfârșitul lui noiembrie 1987, după ce a fost atacat fizic de către fratele său vitreg, dr. Peter Fabjan. • Thomas Bernhard moare pe, 12 februarie 1989, din cauza unui atac de cord. • Prin testament, interzice noi montări ale pieselor și republicări ale cărților sale în Austria. El afirmase despre țara sa natală că este „o speluncă ordinară în care intelectualii sunt în permanență defăimați, iar arta și știința distruse.”

Din scrierile lui Thomas Bernhard:

„Arta nu este nimic altceva decât modalitatea prin care poți supraviețui. Este doar o tentativă de a face față acestei lumi și aspectelor sale revoltătoare, o lume care, invariabil, recurge la minciună, la ipocrizie și auto-înșelăciune.” (din *Vechi maeștri*)

„Căutarea perfecțiunii trebuie să fie scopul oricărei arte. A face artă înseamnă să perseverezi, să cauți să devii din ce în ce mai bun. Asta e plăcerea pe care ți-o oferă arta și nimeni nu poate să ți-o ia. Un mare pianist va continua să cânte chiar dacă în camera unde se află pianul se face curat, chiar dacă va fi acoperit de praf, chiar dacă pe jos se aruncă găleți cu apă. Va continua să cânte și să cânte, chiar dacă în jurul lui se vor dărma pereții încăperii.” (*Thomas Bernhard for life* – interviu de Werner Wögerbauer)

„Dacă ne uităm la o persoană, în scurt timp vom spune: ce oribil, ce caracter insuportabil. Dacă ne uităm la natura, vom spune cu siguranță: ce oribil, ce insuportabil. Dacă ne uităm la ceva făcut sau născocit de către om – indiferent ce înseamnă asta – vom spune, într-un interval scurt de timp, că este ceva artificial și greu de suportat. (...) Nu există nici o îndoială că arta descrie mai degrabă modalitatea prin care ceva insuportabil este îndurat.” (din *Walking*)

„Tot ceea ce fac, fac doar pentru mine. La fel ca toți oamenii. Fie ei brutari, mecanici de locomotivă sau piloți. În cazul piloților, (...) în timp ce zboară frumos pe cer, ceilalți le așteaptă căderea. De aceea, piloții sunt la fel ca scriitorii. Numai că, dacă se întâmplă cădere, piloții mor. La fel și scriitorii, numai că după asta ei pot renaște. Întotdeauna, pentru scriitori urmează o nouă performanță. Se înalță din nou, până nu îi mai vezi, iar lumea va începe să se întrebe din nou: *Ciudat, de ce nu mai cade?*” (*From One Catastrophe to the Next* – interviu de Asta Scheib)

„Desigur, am un simț al observației foarte dezvoltat. (...) Un astfel de dar este, pe de-o parte un mare avantaj, dar, pe de altă parte, un mare dezavantaj. O persoană care percepe tot, care vede tot și care observă tot nu este populară, inspiră teamă, căci oamenii se feres de astfel de persoane, periculoase pentru ei.” (din *Da*)

„Căutam mereu pe cineva responsabil pentru soarta noastră (...) cu scopul de a face lucrurile mai suportabile pentru noi înșine, cel puțin pentru o clipă. Dar, firește, dacă suntem sinceri, vom recunoaște că doar de noi înșine depinde totul.” (din *Da*)

„Trăim întotdeauna, conștient sau inconștient, legați de tradiție. Legați de lecturile noastre, de obișnuințele din copilărie. Și, pentru că, în mod constant aruncăm ceea ce nu ne place sau ceea ce considerăm că e rău, ne construim un anumit drum. (...) Cu toate acestea, nenorocirea ființei umane este că nu dorește să-și urmeze propria cale. Întotdeauna vrea alta. Iar acest lucru aduce nenorocirea în lume.” (*Thomas Bernhard for life* – interviu de Werner Wögerbauer)

„Dacă doar iubești, ești pierdut. Așa cum ești pierdut, dacă doar urăști. Dacă vă place viața, așa cum îmi place mie, trebuie să trăiești într-o continuă relație de iubire și ură cu fiecare lucru în parte. E o modalitate de a obține echilibrul. A te lăsa dus doar de unul dintre sentimente este letal. Asta, dacă vă place viața și nu vreți să muriți repede. De altfel, tuturor oamenilor le place viața, chiar și celor careucid.” (*Thomas Bernhard for life* – interviu de Werner Wögerbauer)

„Nu poți să-ți revizitezi copilărie, pentru că ea nu mai există. (...) Trebuie să accepți asta. Tot ce poți vedea, când te uiți în urmă, este un vid căscat. Nu numai copilăria, dar tot trecutul vostru este un vid căscat. (...) Chiar și ziua de ieri, chiar din momentul în care s-a consumat.” (din *Extinction*)

„În ultimii ani nu pot să îmi mai citesc lucrările. Și tot așa, nu pot suporta aplauzele. Aplauze – actorii sunt plătiți în felul acesta. Ei câștigă bani cu cât mai multe aplauze primesc. Mie banii îmi vin direct în cont, de la editorul meu. Așa că marșul, oamenii care aplaudă, sunt lucruri pe care nu le mai suport. Căci, în urma aplauzelor, urmează întotdeauna catastrofa. (...)”

Eu încă mai stau în apartamentul nostru din Viena. Mă simt protejat acolo. Poate pentru că acolo am trăit împreună cu ea ani de zile. (...) Este extraordinar dacă ai trăit ceva similar în viață. Atunci lucrurile care se întâmplă în jur nu vă vor mai afecta. Nu mai ești interesat nici de succes, nu mai bagi în seamă nici directorii, nici regizorii, nici editorii sau criticii. Nu te mai preocupă nimic din acestea. Singurul lucru care te interesează este să ai bani în cont ca să poți trăi. Ambițiile mele nu au fost cu mult mai mari nici înainte. Dar, după moartea ei, nu am mai avut niciuna. Nu mai sunt impresionat de nimic. Încă îmi mai plac unii filosofi, încă mă mai las dus de muzică. Încă mai am planuri. (...) Când simt nevoia să scriu, scriu, când nu, nu. Dar orice scrii este întotdeauna o catastrofă. Asta este deprimant pentru un scriitor. Să nu poți pune pe hârtie ceea ce ai imaginat. Tot ce scrii este doar o copie palidă a ceea ce se află în imaginația sa. Nu poți comunica tot ce vrei. Nimeni nu reușește asta. Mai ales dacă scrii în germană. Limba germană e o limbă dezgustătoare. O limbă care ucide lumina și frumusețea. Singurul lucru pe care îl poți face este să-i conferi un ritm care să aducă un strop de muzicalitate (...). Este mai puțin frustrat atunci când scrii cărți, pentru că te gândești că cititorii au propria lor imaginație. (...) Dar la teatru, (...) actorii ar trebui să fie personajele pe care tu le-ai imaginat. Dar nu sunt. Personajele din capul tău sunt din carne și sânge. Dar actorii sunt neîndemânatici. În capul tău piesa e plină de poezie, iar pe scenă actorii joacă ca niște funcționari o „traducere”. Iar această „traducere” nu are nimic de-a face cu originalul. Piesele care se joacă în teatre nu au nicio legătură cu ceea ce au creat autorii. Scena este cea care distruge totul. Totul este călcat în picioare. De fiecare dată este o catastrofă.

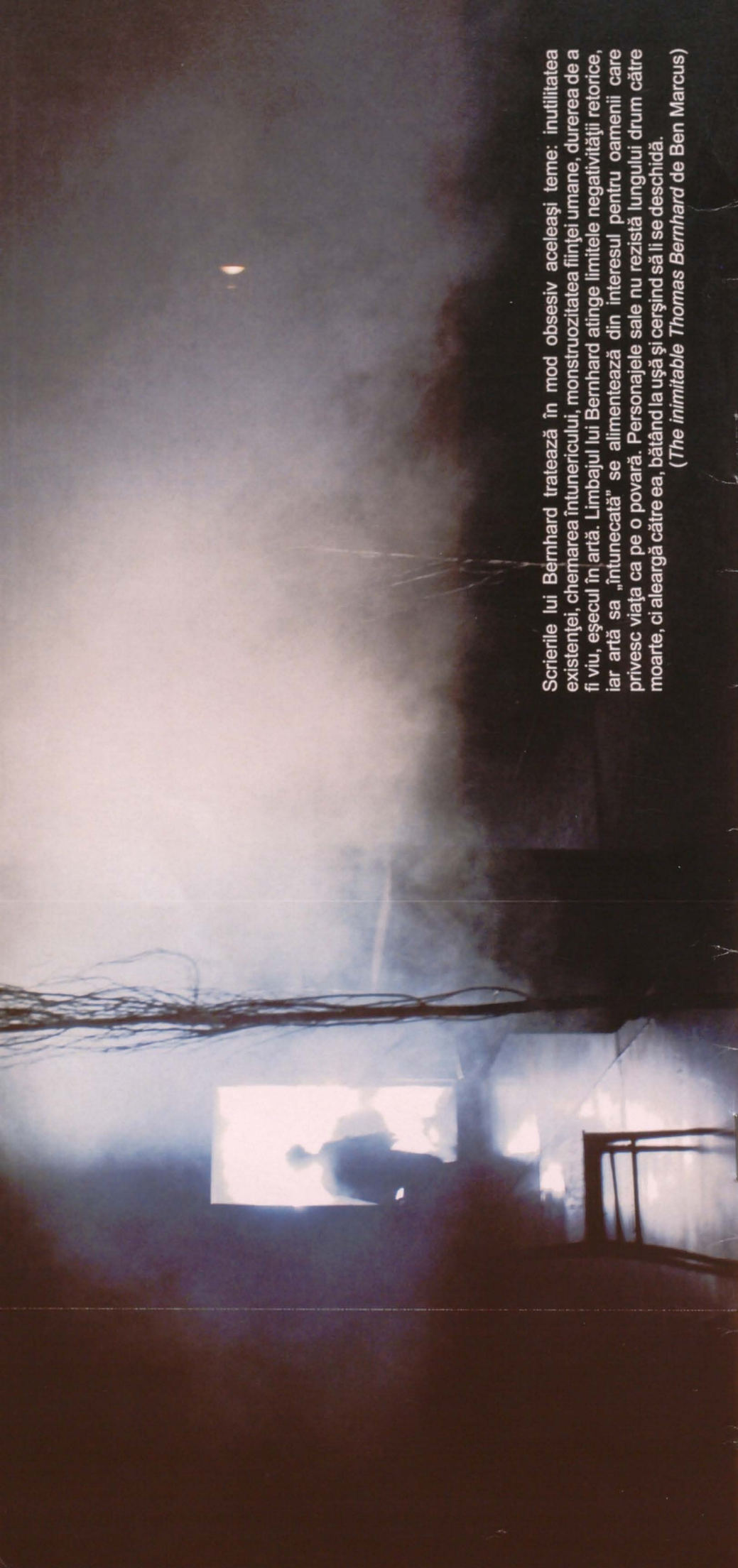
- Dar continuați să scrieți. Cărți și piese. De la o catastrofă la alta.

- Da.”

(From *One Catastrophe to the Next* – interviu de Asta Scheib)

„Scrisul nu mă eliberează. Și ce să fac cu libertatea, dacă aș câștiga-o? Nu sunt adeptul eliberării. La cimitir, poate. Dar nu, nici în asta nu cred.” (Views of an incorrigible utopian – interviu de Niklas Frank)

Scriserile lui Bernhard tratează în mod obsesiv aceleași teme: inutilitatea existenței, chemarea întunericului, monștruzitatea ființei umane, durerea de a fi viu, eșecul în artă. Limbajul lui Bernhard atinge limitele negativității retorice, iar arta sa „întunecată” se alimentează din interesul pentru oamenii care privesc viața ca pe o povară. Personajele sale nu rezistă lungului drum către moarte, ci aleargă către ea, bătând la ușă și cerșind să li se deschidă.

(*The inimitable Thomas Bernhard de Ben Marcus*)